

ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОГО ПРОСТОРУ ДЛЯ АКТИВНОГО ВІДПОЧИНКУ НАСЕЛЕННЯ

У статті відповідно до виділених факторів виявляються та характеризуються особливості планування рекреаційно-туристичного простору для активного відпочинку населення.

Ключові слова: рекреаційно-туристичний простір, активний відпочинок, туристичний маршрут.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації сучасного суспільства, його усебічної інформатизації зростають фізичні та психоемоційні навантаження на людину у робочий та неробочий час. На думку курортологів та психологів, психофізична рівновага організму людини може досягатися шляхом зміни навколишнього середовища. Це дає змогу розглядати туристичний простір як невід'ємну складову розвитку міст, як територіально-виробничий концентратор населення.

Можливість отримати якісні послуги в сфері активного відпочинку і оздоровлення та зайнятості сім'ї сприймаються нині переважною більшістю населення як невід'ємна частина уявлення про гідний рівень життя.

Розвиток туристичної діяльності зумовлює підвищення уваги до питань планувальної організації туристичного простору, особливо в умовах великих міст. Столичні міста, які є значними DESTINATIONAMI, відчувають значну потребу у розвитку туристично-оздоровчих об'єктів та туристично-розважальних маршрутів.

Аналіз публікацій. Свого часу поставленими питаннями займалися І.Зорін, І.Родичкін, В.Сторчевус, В.Нудельман, Т.Панасенко, В.Тимчинський та інші радянські й українські географи та містобудівники. Однією з перших робіт, присвячених територіальній організації масового відпочинку, є монографія «Географія рекреаційних систем СРСР» під редакцією В.С.Преображенського і В.М. Кривошеєва, опублікована в 1980 році [1].

Проте, певна низка проблемних питань актуалізованого дослідження залишаються нерозкритими. А особливої ваги нині набуває потреба щодо комплексної організації рекреаційно-туристичного простору на містобудівному рівні з урахуванням сучасних вимог до проведення масового організованого активного відпочинку населення. Зокрема, це відмічено у Державній стратегії розвитку та Концепції схеми планування території Київської області на період до 2015 року, де одним з пріоритетних напрямків визначено розвиток рекреаційно-туристичного простору.

Метою статті є визначення і характеристика особливостей планування

рекреаційно-туристичного простору для активного відпочинку міського населення.

Основні результати дослідження. Під поняттям рекреаційно-туристичного простору розуміють частину географічного простору, зокрема фізично-географічний, суспільний, культурний, економічний простір, у межах якого відбуваються організовані туристичні явища і заходи. Туристичний простір має свою структуру та внутрішню організацію, що складається з «первинних елементів» та «вторинних елементів», які зумовлюють задоволення рекреаційно-туристичних потреб людини [2].

«Первинними елементами» виступають наявні природно-рекреаційні ресурси: ліси, луки, гірські утворення, водні об'єкти тощо. «Вторинні елементи» – це різноманітні споруди й устаткування технічної та організаційної інфраструктури. Загалом, структура рекреаційного потенціалу території укрупнено складається з двох провідних блоків: *ресурсної складової* (природне середовище) та *соціально-економічної складової* (матеріально-технічна база).

Основними завданнями планування і організації рекреаційно-туристичного простору є:

- збереження прилеглого до міста природного середовища;
- підтримання та підвищення продуктивності природного середовища;
- розвиток природоохоронних зон;
- ефективне використання природних ресурсів;
- зонування території для активного відпочинку населення;
- створення належних умов для повноцінного перебування людей на природі.

Для якнайповнішого розуміння сутності функціонального призначення та розв'язання поставлених завдань виділимо основні функції рекреаційно-туристичної діяльності: медико-біологічну, психологічну, соціальну та економічну.

Структура рекреаційно-туристичного простору в основному залежить від пропонованих видів активного відпочинку, його сезонності, тривалості, масовості та деяких інших факторів, та здійснюється у вигляді добового, тижневого, сезонного та річного рекреаційних циклів [3].

Активний відпочинок розподіляється за сезонами. Серед літніх видів активного відпочинку виділяють кінні прогулянки, пішохідні прогулянки, пішохідний туризм, прогулянки на велосипедах, фотополювання, водні спортивні заняття, рибальство, підводне полювання. Серед зимових видів – пішохідний туризм, лижні прогулянки, фотополювання, рибальство, катання на ковзанах та лижах. Деякі види активного відпочинку можуть

здійснюватися як влітку так і взимку, як-то, туристичні походи, екскурсії, рибальство тощо. Врахування сезонності є важливим фактором, який впливає на планування рекреаційного-туристичного простору, адже останній має забезпечувати цілорічне функціонування території, створювати умови для повноцінного відпочинку людей на основі достатньої варіантності надання послуг.

Структура рекреаційно-туристичного простору має рівнево-супідрядну організацію: *планувальна організація регіону* \Rightarrow *планувальна організація району* \Rightarrow *планувальна організація зони*.

Організація повноцінного рекреаційно-туристичного простору є комплексною задачею щодо реалізації різноманітних взаємозв'язків всередині системи «людина \Leftrightarrow природа \Leftrightarrow архітектура», яка заснована на принципах гармонійної інтеграції природних і штучних компонентів та екологічного зонування [2]. Розробка планувальної організації рекреаційно-туристичного простору має здійснюватися поетапно у такій послідовності:

- стратегічний розвиток генерального плану з виділенням певної території для організації рекреаційно-туристичного простору;
- визначення потреб та можливостей розвитку транспортних та інженерних зв'язків;
- територіальне зонування туристичного простору з визначенням його загальних та зональних функцій;
- розробка проекту детального планування території: проектування стаціонарних і мобільних споруд для перебування туристів; споруд, призначених для організації активного відпочинку; розробка туристичних маршрутів, інженерне й технічне оснащення території тощо.

Для організації активного відпочинку у рекреаційно-туристичному просторі мають виділятися такі функціональні зони (рис. 1): житлова зона, зона активного відпочинку (веслувальні бази, велотраси, спортивні майданчики, іподроми, пішохідні маршрути тощо), зона громадського харчування, прогулянково-споглядальна зона, дитяча зона (ігрові майданчики, малі архітектурні форми).

Планувальна організація рекреаційно-туристичного простору для активного відпочинку передбачає розміщення і зведення стаціонарних споруд та організацію туристичних маршрутів (рис. 2).

Вибір типу туристської установи для тимчасового поселення туристів під час їх перебування на туристському маршруті визначається місцем її розташування на маршруті. Туристські маршрути розрізняють за видами природного комплексу: наземні, водні, повітряні, комбіновані. За характером і способом пересування туристів виділяються маршрути: *наземні* – пішохідні, лижні, санні, кінні, велосипедні; *водні* – гребні, вітрильні, моторні,

теплохідні; *повітряні* – за допомогою дирижабля або аеростата. За призначенням розрізняють культурно-пізнавальні, спортивно-оздоровчі, спеціалізовані маршрути. За видом територіальної конфігурації розрізняють лінійні, радіальні, кільцеві, петльові та змішані маршрути.

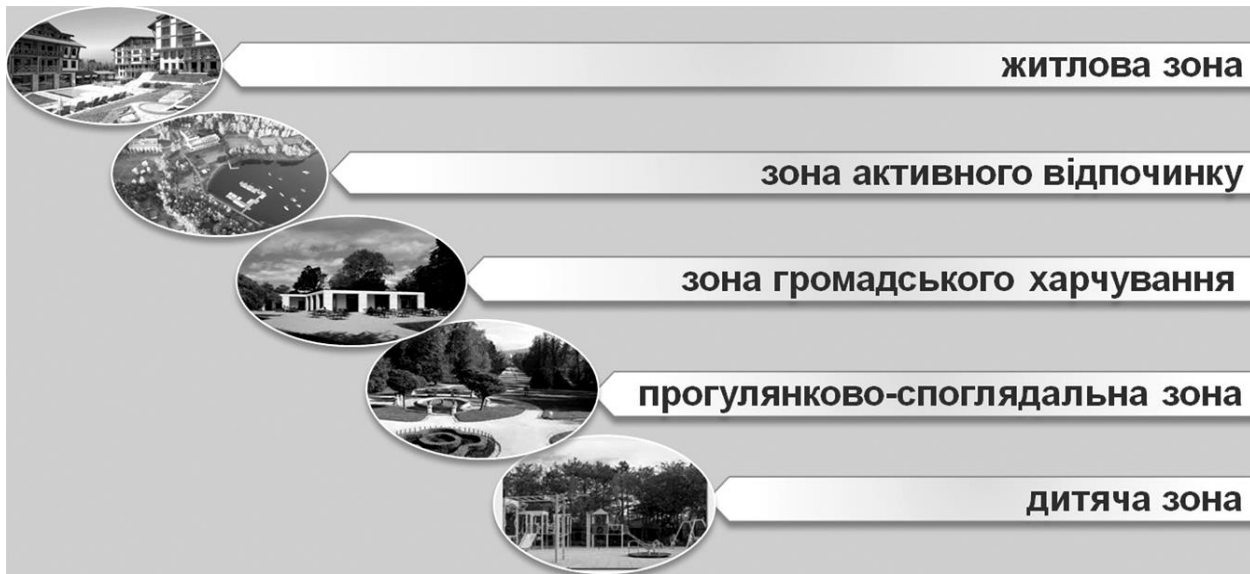

Рис. 1. Функціональні зони рекреаційно-туристичного простору

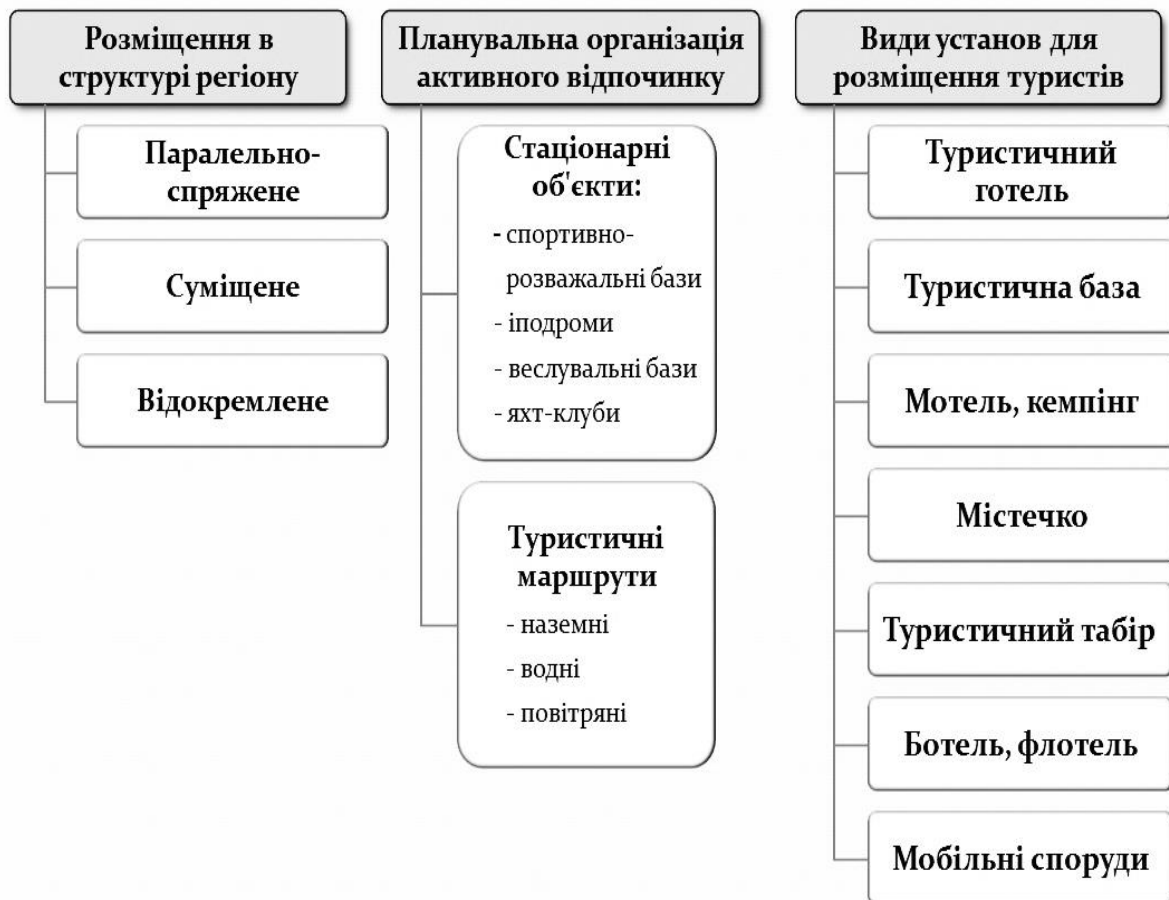

Рис. 2. Особливості планувальної організації рекреаційно-туристичного простору

Лінійні, кільцеві, лінійно-кільцеві і лінійно-радіальні маршрути починаються і закінчуються значними туристичними установами (туристичні бази, кемпінги). Туристські бази є основними на радіальних, петльових і радіально-петльових маршрутах. У проміжних пунктах туристичного маршруту можуть розміщуватися туристські станції, хатини або нестационарні споруди для відпочинку. Вибір певного типу туристичної установи залежить від способу пересування туристів на маршруті. Зокрема, на пішохідному маршруті для розміщення туристів проектують готелі, туристичні бази, кемпінги; для водного маршруту найбільш придатними виявляються ботелі, флот-кемпінги. У зв'язку з цим заклади для розміщення туристів на маршруті можна умовно поділити на чотири групи:

- туристичні бази, готелі, кемпінги, мотелі, табори;
- будинки для окремого проживання;
- ботелі, флотелі;
- намети, бокси та інші нестационарні споруди.

Висновки. Планувальна організація рекреаційно-туристичного простору передбачає організацію власне активного відпочинку з урахуванням його сезонності та забезпечення варіативності видів розваг і занять; планування туристичних маршрутів, прогулянок та екскурсій, які визначаються природними ресурсами, тривалістю, відстанями та засобами і способами пересування людей; кількісне, якісне і територіальне планування закладів для розміщення відпочиваючих.

Ключовим аспектом розробки організаційно-планувальних рішень є розробка ефективної архітектурної моделі рекреаційно-туристичного простору для активного відпочинку людей з урахуванням природних умов та потреб населення. Така модель має утворювати єдиний простір, де всі елементи функціонально взаємопов'язані та відповідають принципам екологічності, природної цілісності та гармонійності.

Список використаних джерел

1. Чжу Бинсы. Принципы формирования планировочной и функциональной структуры туристской системы Пекина и его пригородов: Дисс. канд. архитектуры: 18.00.04/ Чжу Бинсы. – Санкт-Петербург, 2009. – 149с.
2. Лукьянова Л.Г., Цыбух В.И. Рекреационные комплексы: Учеб. пособие/ Под общ. ред. В.К. Федорченко. – К.: Вища шк., 2004. – 346 с.
3. Безруков Ю.Ф. Рекреационные ресурсы и курортология: Учеб. пособие/ Ю.Ф. Безруков. – Симферополь, 1998. – 114 с.

Аннотация

В статье соответственно с выделенными факторами раскрываются и характеризуются особенности планирования рекреационно-туристического пространства для активного отдыха населения.

Ключевые слова: рекреационно-туристическое пространство, активный отдых, туристический маршрут.

Annotation

The article according to selected factors identified and characterized especially the planning of recreational and tourist area for active recreation.

Keywords: recreation and tourism space, recreation, tourist route.